

Efterretningssjef Wilhelm Evang ble i fire døgn holdt vitende om at hans sekretær var arrestert av overvåkningspolitiet.

Ingeborg Lygren ble forvekslet med KGB-spionen Gunvor Galtung Haavik. Men i virkeligheten arbeidet hun for amerikanske CIA.

Overvåkningsjef Asbjørn Bryhn var sikker på å ha gjort et kupp da han arresterte Ingeborg Lygren siktet for å være KGB-spion.

100772

Ingeborg Lygren jobbet for CIA ^{A/Kamp/1991} 9/10-1991

Ingeborg Lygren, som i 60-årene feilaktig ble arrestert som KGB-agent, arbeidet i virkeligheten for CIA. Opplysninger fra den amerikanske etterretningsorganisasjonen viser hvordan Lygrens liv ble ødelagt av en uforsonlig kamp mellom forskjellige hemmelige tjenester i USA og Norge.

ASLAK BONDE

For 16 år siden kom det en amerikansk etterretningsoffiser til Oslo med ett eneste oppdrag. Han skulle tilby en kvart million dollar til Ingeborg Lygren som en kompensasjon for at hun 12 år tidligere var blitt angitt som KGB-agent – av konkurrenten i USA; CIA. Lygren var ikke interessert i penger; hun var bare opptatt av å få mest mulig fred fra spekulasjoner.

Dette er rammen rundt en bok journalist Alf R. Jakobsen gir ut imorgen. Mange av opplysningene er allerede offentliggjort i en bok av den amerikanske CIA-forfatteren Tom Mangold. Både han og en annen CIA-ekspert, David Wise, ofrer «Lygren-saken» stor oppmerksomhet i sine siste bøker: Arrestasjonen av den norske etterretningssjefens sekretær blir beskrevet som en av de største tabbene til den legendariske amerikanske spionjegeren James Jesus Angleton.

Allerede før den norske boken om Lygren er kommet, kan det sies at opplysningene vil bli omdiskuterte. Den militære etterretningstjenesten mener at hun ikke var noen CIA-agent. Hun arbeidet bare for sin norske sjef, etterretningssjefen Wilhelm Evang. At han hadde en nær kontakt med CIA er en annen sak.

E-tjenesten kommer ikke neppe til å uttale seg offentlig om boken. Lygren-saken vekker smertefulle minner både i den militære delen av våre hemmelige tjenester (E-tjenesten) og i politiets hemmelige tjeneste (Overvåkningspolitiet). Da saken ble offentlig kjent, kom også et 20-årig intenst motsetningsforhold opp i dagen. Lygren-saken ga støtet til Mellbye-utvalget som både endret og skapte mer åpenhet rundt de hemmelige tjenestene i 70- og 80-årene.

Ingeborg Lygren, som døde i vinter, ble ansatt i norsk etterretningstjeneste rett etter krigen. I følge Tom Mangolds bok ble hun opplært som CIA-agent i 1956. Hun fikk kodeordet «Satinwood 37», og skulle være såkalt postboks. Det innebar at hun sendte og mottok meldinger fra amerikanske agenter i Sovjet-Unionen. Offisielt arbeidet hun i Moskva som sekretær for Norges ambassadør.

Hun overtok jobben i Moskva etter Gunvor Galtung Haavik. Det skulle bli hennes bane. Galtung Haavik spionerte for KGB. En sovjetisk avhopper visste at sekretæren til Norges ambassadør var spion, men han forvekslet henne med Ingeborg Lygren.

En fatal forveksling som fikk et ekstra ille utfall på grunn av dyp mistenksomhet i de hemmelige tjenestene både i USA og i Norge.

CIA's kontraspiasjonsjef, Angleton, bestemte

seg for å bruke opplysningen han fikk om Lygren til å arrestere spion av større kaliber. Selv om andre deler av CIA allerede hadde avvist hans mistanke, var han helt sikker på at Lygrens amerikanske kontaktmann, Richard Kovich, var en muldvarp. Påstandene om at Lygren var KGB-spion styrket jo denne mistanken. Når ikke de andre i CIA fant noen grunn til å mistenke Kovich, måtte Angleton få mannen til å tilstå selv.

Han regnet med at en tiltale mot Lygren i Norge ville få Kovich til å anta at han var angitt. Dermed kom han til å få panikk og forsøke å flykte, antok Angleton; – som ikke på noen måte fikk rett.

Det norske overvåkningspolitiet ante neppe så mye om Angletons motiver. Amerikanske interesser var imidlertid uviktig for overvåkningsjef Asbjørn Bryhn, som i hele sin karriere hadde mistrodd den «venstre-radikale» Evang. At det var en KGB-spion på Evang's forvarelse var langt fra usannsynlig i Bryhns tankeverden.

Ingeborg Lygren innså selv at mistanken om KGB-spionasje ble hengende ved henne livet ut. Noe av årsaken til at det aldri ble luftet fullstendig ut ligger trolig i hennes oppførsel etter arrestasjonen. Etter det Aftenposten forstår var Lygren et usedvanlig pliktoppfyllende og autoritetstro menneske. Da politiet anklaget henne for å være KGB-spion, kunne hun vanskelig tro at de ikke hadde rett. Hun uttalte seg slik at hun kunne oppfattes som en KGB-spion. Det er viktig å huske at riksadvokat L. J. Dorefeldt bare brukte et par dager i desember 1965 på å avgjøre at hennes uttalelser – og den sovjetiske avhopperens opplysninger – ikke holdt som bevis.